

NUORTEN AIKUISTEN SYRJÄYTYMISKIERRE

Olli Lehtonen: FM, tutkija, MMT Taloustutkimus

Valdemar Kallunki: TT, paimoalapäällikkö, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu; tutkijatohtori, Helsingin yliopisto
olli.lehtonen@mmt.fi, valdemar.kallunki@kyamk.fi

Janus vol. 21 (2) 2013, 128–143

Janus

Tiivistelmä

Lähestymme kymenlaaksolaisten nuorten aikuisten koettua syrjäytymistä prosessuaalisesta näkökulmasta, jossa syrjäytymisen toteutumista tarkastellaan erilaisten kielteisten tekijöiden kasaantumisen kautta. Testaamme polkumallilla aikaisempien tutkimusten ja teorian pohjalta muodostettua oletusta nuorten aikuisten syrjäytymiskierreestä. Kierre koostuu suoriutumisen, sosiaalisen tuen, luottamuksen, koetun elintason ja syrjäytymisen välisistä suhteista. 16–29-vuotiaita nuoria koskeva tutkimusaineistomme perustuu 1 400 puhelinhaastatteluun. Asetetut hypoteesit syrjäytymiskierreestä saavat tulosten perusteella tukea. Nuoren aikuisen alisuoriutuminen vähentää hänen tyytyväisyyttään koettuun elintasoon ja lisää yksinäisyyden kokemuksia, jotka molemmat lisäävät hänen syrjäytymistään. Näistä muuttujista erityisesti yksinäisyyden kokemukset ovat merkittäviä syrjäytymisen etenemisessä. Syrjäytyminen heijastuu nuoren alisuoriutumisenä ja sulkee polkumallissa siten syrjäytymiskierteen. Tulokset korostavat nuoren aikuisen sosiaalisten suhteiden, suoriutumisen ja lähisuhteiden luottamuksen tukemista syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä.

Nuorten aikuisten syrjäytyminen on ajankohtainen yhteiskunnallinen haaste. Nykyään syrjäytymisen käsite ymmärretään laajasti ja se yhdistetään erilaisiin sosiaalisiin ongelmiin, joista useimmat liittyvät yhteiskunnan sosiaalisten rakenteiden ulkopuolelle jäämiseen. Kysymyksessä on siten sosiaaliseen integraatioon liittyvä ongelma, jonka inhimilliset, taloudelliset ja turvallisuuteen liittyvät seuraukset korostavat tarvetta syrjäytymisprosessin syvemmmälle ymmärtämiselle. Inhimillisten menetysten ohella yhden syrjäytyneen nuoren bruttokustannukset yhteiskunnalle ovat 40 vuoden aikana pelkän perustoimeentulon osalta 740 000 euroa (Nuorten yhteiskuntatakuu 2012, 76). Muita taloudellisia menetyk-

siä ovat muun muassa toimeentulotuen, terveydenhuollon ja muut syrjäytymisen aiheuttamat kustannukset sekä kansantuotteesta kadotettu työpanos (Nuorten yhteiskuntatakuu 2012, 76). Syrjäytymisen ehkäisy on yhteiskunnan kannalta olennaista, sillä laaja syrjäytyminen tuottaa myös turvallisuusongelmia (Sisäasiainministeriö 2012, 12–13).

Tilastojen perusteella nuorten aikuisten syrjäytymisen keskeisimmät syyt liittyvät työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle jäämiseen (Myrskylä 2012). Opiskelupaikkoja ei riitä kaikille ja myös suorat polut koulutuksesta työllistymiseen ovat vähentyneet. Tämän myötä kilpailun merkitys työllistymisessä ja koulutuksessa

on korostunut. Hyvä koulutustaso suojaa nuoria työttömyydeltä, koska suhdan-
netilanteesta riippumatta sekä työttömiä
että työvoiman ja opiskelujen ulkopuo-
lille jääneitä on ollut eniten pelkän pe-
rusasteen suorittaneissa nuorissa (Val-
tiovarainministeriö 2010). Vuonna 2010
tilastoissa syrjäytyneitä eli työvoiman ja
opiskelun ulkopuolisia 15–29-vuoti-
aita nuoria oli 51 300, joka on noin 5
prosenttia kaikista ikäluokan nuorista
(Myrskylä 2012). Heidän syrjäytymiseen
työmarkkinoilta ovat yhteydessä yksi-
löllisten ominaisuuksien ja sosiaalisen
taustan ohella ensimmäisen työpaikan
saamisen vaikeus, työsuhteiden lyhytai-
kaisuus sekä koulutusmotivaation puu-
te (Opetusministeriö 2005, 45). Lisäksi
syrjäytymisriskiä lisäävät puutteellinen
luottamus omiin kykyihin ja omaan tu-
levaisuuteen sekä vähäinen motivaatio
ponnistella tavoitteidensa eteen (Takala
1992). Vastuu itsestä näkyy myös nuor-
ten omissa ajatuksissa, sillä enemmistö
Nuorisobarometrin kyselyyn osallistu-
neista nuorista (51 %) on samaa mieltä
väittämästä ”menestyminen elämässä on
itsestä kiinni” (Myllyniemi 2006, 32).

Yleisesti nuorten aikuisten syrjäyty-
minen nähdään lukuisten ongelmien
yhteen kietoutumisen prosessina, jossa
ovat perinteisesti mukana niin sosiaaliset,
terveydelliset kuin taloudellisetkin teki-
jät (Kieselbach 2000; Gallie ym. 2003).
Syrjäytyminen kehittyy yksilön ja yh-
teiskunnan väliseksi ongelmaksi, kun
vaikeudet esimerkiksi koulussa tai työssä
johtavat keskeyttämiseen tai alisuoritta-
miseen ja sitä kautta kasautuviin ongel-
miin (Takala 1992). Mikään yksittäinen
ongelma ei sinänsä aiheuta syrjäytymistä,
vaan kyse on kasaantuvista ongelmista.
Kaikilla nuorilla aikuisilla taloudelliset
ongelmat tai työttömyys eivät kasvata

syrjäytymisriskiä, vaikka voivat olla osana
syrjäytymisessä. Tässä artikkelissa tutkim-
me nuorten aikuisten syrjäytymiskier-
teen muodostumista Kymenlaaksossa.
Kysymme, miten nuorten aikuisten syr-
jäytymiskierre syntyy, ja mitkä osateki-
jät ovat tässä kiertteessä keskeisiä ennal-
taehkäistäessä syrjäytymistä. Oletamme,
että syrjäytymisriskiä voidaan ennustaa
nykyistä paremmin syventämällä analyysiä
yksilön ongelmien taustalla oleviin
tekijöihin kuten yksilön suoriutumiseen,
jonka oletamme olevan yhteydessä hän-
nen haluunsa ja kykyynsä ratkaista syr-
jäytymiseen liittyviä kasautuvia ongel-
mia. Siten uskomme alisuoriutumisen
selittävän nuorten syrjäytymiskierteen
syntyä. Oletuksen mukaan yleisesti kor-
kein syrjäytymisriski on kaikkein hei-
koimmin suoriutuvilla nuorilla.

Syrjäytymiskierrettä tutkimme polku-
mallilla, joka koostuu suoriutumisesta,
tyytyväisyydestä elintasoon, sosiaalisista
suhteista ja syrjäytymisestä sekä näiden
keskinäisistä suhteista. Keskitymme tut-
kimuksessa 16–29-vuotiaisiin nuoriin ai-
kuisiin, koska nuoruutta pidetään syrjäy-
tymisherkkänä elämänvaiheena (Jyrkämä
1986). Tutkimusalueemme Kymenlaak-
so, edustaa voimakkaan rakennemuu-
toksen aluetta, jossa syrjäisäolorisiki on
Päijät-Hämeen jälkeen maamme toisek-
si korkein (Myrskylä 2011, 85). Alueen
ongelmallista työllisyyskehitystä kuvaa
nuorten aikuisten korkea nuorisotyöttö-
myys. Vuonna 2010 oli 18–24-vuotiaasta
työvoimasta työttömänä 18 prosenttia,
joka on selvästi koko maan keskiarvoa
(13 %) korkeampi (Sotkanet 2012). Kor-
kea nuorisotyöttömyys on lisännyt pel-
koa kasvavasta sytjätymisestä alueella.

NUORTEN AIKUISTEN SYRJÄYTYMINEN JA SIIHEN YHTEYDESSÄ OLEVAT TEKIJÄT

Syrjäytymiselle ei ole olemassa yhtä ja kaikkien hyväksymää määritelmää (Silver 1994). Yleisellä tasolla syrjäytyminen määritellään yksilöiden, perheiden tai kokonaisten yhteisöjen ajautumisena yhteiskunnan tavanomaisen ja yleisesti sopivana pidetyn elämäntavan, resurssien hallinnan tai elintason ulkopuolelle (Simpura ym. 2008, 251). Usein syrjäytymisestä keskusteltaessa ytimessä ovat köyhyys ja siihen liittyvät tekijät. Syrjäytyminen ymmärretään tällöin taloudellisten resurssien puutteesta johtuvaksi kyvyttömyydeksi osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan kussakin yhteiskunnassa vallitsevien kulttuuristen ja normatiivisten odotusten edellyttämällä tavalla. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 127.) Koska ongelman on katsottu liittyvän tulonjakoon, on tulonsiirroilla ja muilla tulonjakoa tasaavilla toimenpiteillä nähty keskeinen rooli syrjäytymisen ehkäisyssä (Levitas 1998).

Kun syrjäytymistä tarkastellaan yksilötasolla, liitetään siihen yksittäisen ihmisen kohdalla myös sosiaalisia ongelmia ja niiden kasaantumista. Tällöin syrjäytymisen on katsottu ilmenevän eri ulottuvuuksilla: syrjäytymisenä työstä, sosiaalisista suhteista (työyhteisö, perhe, ystävät) sekä yhteiskunnan antamasta tuesta (Kieselbach 2003; Myrskylä 2012). Mitä useammalla ulottuvuudella yksilölle kasautuu ongelmia, sitä suuremmassa syrjäytymisvaarassa hänen on katsottu olevan. Merkittävimmin syrjäytymiselle altistavat läheissuhteiden puute ja työmarkkinoilta syrjäytyminen, mutta vakavin tilanne on kiinnittymisen ollessa kaikkiin instituutioihin heikko (Simpura ym. 2008, 252).

Tutkimuksissa syrjäytymistä lähestytään usein dynaamisena prosessina, jossa köyhyys ja pienituloisuus sysäävät liikkeelle prosessin, jonka seurauksena yksilö joutuu huono-osaisuuden kierteeseen (Juhila 2006). Tällöin syrjäytyminen nähdään kasautuvana prosessina, jossa huono-osaisuuden eri ulottuvuudet vahvistavat toistensa esiintymisen todennäköisyyttä (Simpura ym. 2008, 251). Esimerkiksi ongelmat koulussa altistavat nuoren työttömyydelle, joka puolestaan kasvattaa riskiä nuoren köyhyydelle, perhe- ja päihdeongelmille ja niin edelleen, jolloin huono-osaisuus kasautuu samoille nuorille muodostaen syrjäytymiskierteen. Nuoren elämässä syrjäytyminen etenee vaiheittain ja ulottuu lopulta yksilön koko elämään. Siksi syrjäytymistä tapahtuu eri tasoilla, ja tutkimuksissa on puhuttu ei-syrjäytyneistä, syrjäytymisvaarassa olevista ja syrjäytyneistä (Lämsä 2009, 37).

Nuorten aikuisten syrjäytymisen kehän yhteiskunnallinen lähtökohta liittyy resurssien epätasaiseen jakautumiseen, mikä korostaa erilaisiin yhteiskunnallisiin asemiin sijoittuvien tilanteen eriytymistä toisistaan. Hyvä kulttuurinen ja taloudellinen tilanne auttaa yksilöä kehittämään sosiaalista verkostoaan ja saavuttamaan hyvän yhteiskunnallisen aseman (Bourdieu 1986). Kehävaikutusta korostaa se, että sosioekonomisiin rakenteisiin liittyvät eriarvoisuudet ohjaavat myös sosiaalisia resursseja pahoinvoivien joukossa: heikossa asemassa olevien sosiaaliset suhteet suuntautuvat vertaisiin (Lin 2000). Kehävaikutuksen yhteiskunnallisenä katkaisijana voivat toimia ihmisten eriarvoisuutta poistavat sosiaalipoliittiset panostukset, jotka lisäävät heikoimmasa asemassa olevien sosiaalista pääomaa ja tuottavat siten hyvinvointia (Hagfors

& Kajanoja 2009). Yksilötasolla sosiaali-työllä voi olla kuitenkin heikoimmassa asemassa oleville myös stigmatisoivia vaikutuksia, jotka vahvistavat epäonnistumisen kierrettä (Lämsä 2009, 164–165).

Laaja-alaisesti tapahtuva syrjäytyminen voidaan yksilötasolla nähdä elämänhallintaan liittyvinä ongelmina, erilaisista tilanteista selviämiseen liittyvinä toimintakyvyn puutteina. Tällöin nuoren syrjäytymiskehitykseen ovat yhteydessä aina sekä ulkoiseen että sisäiseen elämänhallintaan liittyvät tekijät. Ulkoiseen elämänhallintaan kuuluviin tekijöihin sisältyvät sosiaalinen tausta, koulumenestys, työmarkkinoille sijoittuminen ja lopulta ongelmien kasaantuminen. Sisäiseen elämänhallintaan kuuluu nuoren minäkäsitys. (Lämsä 2009, 38.) Alhaisesta elämänhallinnasta seuraa epäonnistumisia, jotka toistuvina johtavat yhdessä huonon itsetunnon kanssa epäonnistumiskierteeseen (ks. Nurmi ym. 1992, 490–491). Tässä kierteessä nuoren omaksuma toimintastrategia voi muodostaa noidankehän, jossa epätarkoituksenmukaiset toiminnot ja epäonnistumiset alkavat toistaa itseään (Ek ym. 2004). Epäonnistumiset johtavat alisuoriutumiseen, joka puolestaan johtaa uusiin epäonnistumisiin. Kierteessä nuoret eivät näe yhteyttä toimintansa, menestymisensä ja tulevaisuuden mahdollisuuksien välillä, minkä vuoksi alkanut kierre voi jatkua helposti pitkään (Ihatsu & Ruoho 2001, 27). Ongelmallista on, että kierteessä olevat nuoret voivat tulkita omaa kyvykkyyttään kielteisesti jopa silloin kun he onnistuvat (Nurmi 1995).

Hypoteesit syrjäytymiskierteen syntymiselle

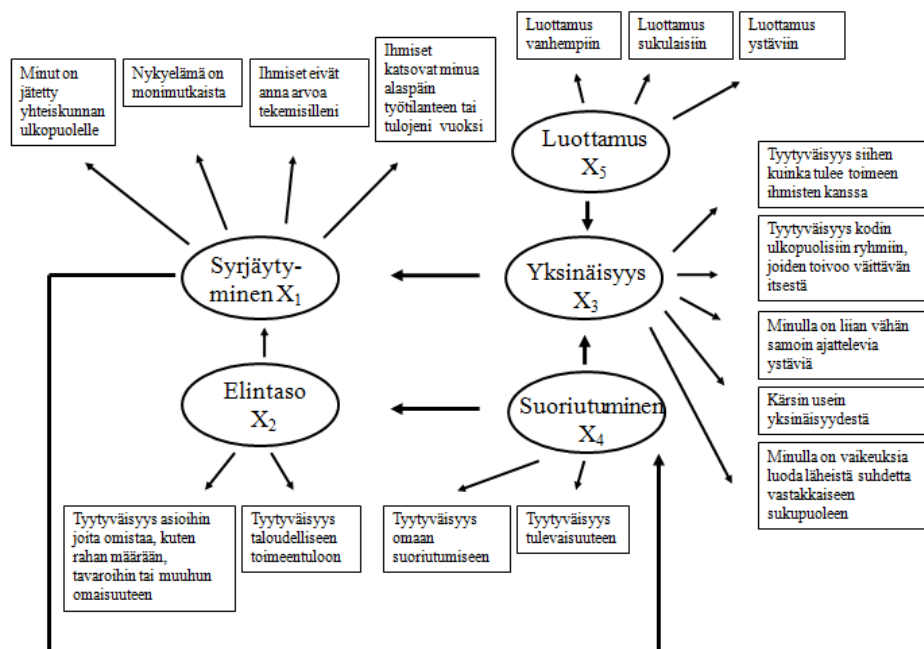
Tarkastelemme syrjäytymiskierrettä kokemuksellisesta näkökulmasta. Väestö-

tason aineistolla syrjäytymiskierrettä ei ole mahdollista konkretisoida yksittäisiin elämäntilanteisiin, joten kierteen koostavat hypoteesimme rakentuvat tiukan kontekstisidonnaisuuden sijasta aiemman tutkimuksen pohjalta yleistettyyn syrjäytymisprosessin malliin. Koetut epäonnistumiset suoriutumisen (jatkossa alisuoriutuminen) nähdään tällöin syrjäytymisen taustalla olevana lähtökohtana, joka liittyy aiemmin mainitun elämänhallintanäkökulman lisäksi kontekstisidonnaiseen syrjäytymisen tutkimukseen, jossa syrjäytymisprosessi alkaa esimerkiksi koulussa tai kotona ilmenevistä ongelmista ja niistä seuranneista epäonnistumisista (Jahnukainen & Järvinen 2005).

Alisuoriutumisesta asetimme kolme oletusta, jotka koostavat polkumallilla esitoidun syrjäytymiskierteen (kuva 1). Polkumallissa muuttujien välille määritetyt yhteydet perustuvat aikaisemmasta tutkimuksesta johdettuihin hypoteeseihin (Lleras 2005). Nämä oletukset voidaan kirjoittaa seuraavasti:

- Ensiksi oletamme alisuoriutumisen olevan yhteydessä siihen, että nuori aikuinen ei ole tyytyväinen omaan elintasoonsa ja sosiaalisiin suhteisiinsa. Kyse on yleensä alisuoriutumisen myötä työelämästä syrjäytymisestä ja tästä mahdollisesti seuraavista sosiaalista ongelmista (Jahnukainen & Järvinen 2005). Oletus pohjautuu ajatukselle, että hyvä suoriutuminen antaa eväitä ratkaista kyseisiä elämänalueita koskevia ongelmia, mikä heijastuu korkeana tyytyväisyytenä näissä asioissa. Toisin sanoen suoriutuminen on edellytys sosiaalisten suhteiden ja koetun elintason ylläpitämiselle.

- Toiseksi oletamme elintason ja sosiaalisten suhteiden olevan yhteydessä syrjäytymiseen ja johtavan sitä syvempään syrjäytymiseen, mitä tyytymättömämpi nuori aikuinen on elintasoonsa ja sosiaalisiin suhteisiinsa. Elintason ja sosiaalisten suhteiden heikkeneminen nähdään tällöin elämänhallintaa heikentävinä tekijöinä, jotka tuottavat syrjäytymiskokemuksen kannalta keskeisiä itsetunnon heikkenemisen ja ulkopuolisuuden kokemuksia (Nurmi ym. 1992; Ek ym. 2004). Nämä molemmat tekijät ovat aikaisemmissa tutkimuksissa olleet keskeisiä riskitekijöitä syrjäytymiselle.
- Kolmanneksi, kun nuori aikuinen on syrjäytynyt ja kielteinen käsitys itsestä on syntynyt, oletamme tämän alentavan suoriutumista ja siten sulkevan nuoren aikuisen syrjäytymiskierteen. Tässä kierteesä ulkopuolisuuden kokemus tuottaa omia mahdollisuuksia koskevaa aliarviointia, joka heikentää suoriutumista (Nurmi 1995; Ihatsu & Ruoho 2001). Syrjäytymiskierre tuottaa kehävaikutuksen, jossa alisuoriutuminen vähentää nuoren tyytyväisyyttä elintasoonsa ja sosiaalisiin suhteisiinsa, jotka puolestaan lisäävät edelleen syrjäytymisvaaraa.

Kuvio 1. Nuorten aikuisten syrjäytymiskierre. Rakenneyhtälömallissa lihavoidut nuolet kuvaavat latenttien muuttujien (X_1, \dots, X_5) välisiä yhteyksiä.

AINEISTO

Syrjäytymisen ja sitä selittävien tekijöiden mittaaminen tapahtui vuoden 2011 helmikuussa 1 400 puhelinhaastattelulla. Strukturoidut haastattelulomakkeet kehitettiin Voi hyvin nuori -hankkeessa ja aineisto kerättiin TNS-gallupin toimesta. Kyselyn perusjoukko koostui 16–29-vuotiaista nuorista aikuisista, joiden asuinpaikkakunta sijaitsi Kymenlaaksossa. Tutkimuksen väestörekisteriotanta perustui iän, sukupuolen ja kotikunnan mukaisiin kiintiöihin, jonka vuoksi aineistossa painottuvat alueen suuret kaupungit Kouvola ja Kotka. Naisia vastaajista on 49,6 prosenttia ja miehiä 50,4 prosenttia. Ikäkiintiöiden vuoksi aineistossa on kaikista nuorimpia eli alle 19-vuotiaita hieman muita ikäluokkia enemmän, koska tätä vanhemmista ikäluokista osa muuttaa yliopistopintojen perässä muille paikkakunnille. Myös pääasiallisen toiminnan suhteen otos vaikuttaa luotettavalta, koska aineistosta laskettu nuorisotyöttömyys on 21 prosenttia, mikä on hieman korkeampi kuin vuonna 2010 Kymenlaaksossa tilastoitu nuorisotyöttömyys (18 prosenttia). Aineistossa ei siten näyttäisi olevan ali- tai ylipeittoa suurimmassa syrjäytymisvaarassa olevien suhteen, vaikka he usein putoavat pois myös tutkimuksista (Nurmi 2011). Haastattelukysymykset koskivat syrjäytymisen lisäksi nuorten aikuisten koettua hyvinvointia.

Koetun syrjäytymisen mittaaminen

Syrjäytyminen on moniulotteinen teoreettinen käsite, johon liittyviä kaikkia piirteitä ei voida koskaan mitata yhdellä mittarilla (Myllyniemi 2008, 44; Layte ym. 2010). Siten sen mittaaminen pol-

kumallissa edellyttää operationalisointia. Mittaamme syrjäytymistä *sosiaalisen eksklusion* indeksillä, joka koostuu syrjäytymisen subjektiivisia kokemuksia käsittelevistä kysymyksistä (Layte ym. 2010). Indeksillä rakentuu yhteensä neljästä Likert-asteikolla (vastausasteikko: 1=täysin eri mieltä – 5=täysin samaa mieltä) mitattua väittämistä: (1) minut on jätetty yhteiskunnan ulkopuolelle, (2) nykyelämä on monimutkaista, (3) ihmiset eivät anna arvoa tekemisilleni ja (4) ihmiset katsovat minua alaspäin työtilanteen tai tulojeni vuoksi (kuva 1). Polkumallissa nämä kysymykset koostavat syrjäytymistä kuvaavan latentin muuttujan. Syrjäytymisen tulkinnassa on kuitenkin oltava varovainen, koska suhteellisesti syrjäytyneitä on vähän ja oikeasti syrjäytyneet eivät katoa vain yhteiskunnasta vaan myös tutkimuksista (Layte ym. 2010). Tähän pohjautuen tulkitsemme kysymysten koostamaa latenttia muuttujaa syrjäytymisriskinä.

Syrjäytymisriskin operationalisointi kokemukselliseksi mittariksi väistää pääosin sosiaalisesta konstruktivismista syrjäytymiskäsitteeseen kohdistetun kritiikin. Kriittisissä näkemyksissä syrjäytymiskeskustelun katsotaan ilmentävän aikakautemme tapaa vahvistaa yhteisyyttä lapsiin ja nuoriin kohdistetun huolen avulla. Toiseutta luova syrjäytymiskeskustelu harjoittaa tällöin ”ulosulkevaa integroimista” ja kertoo samalla ytimeistä reunoille katsoessaan ydintä koskevista integraation haasteista (Helne 2000; 2002). Samalla huolipuheen yleistyminen on liitetty riskipolitiikan regiimin kasvuun, joka tapahtuu hyvinvointipolitiikan kustannuksella (Harrikari 2008). Sosiaalisen eksklusion -indeksi kohdentuu nuoren kokemukseen, jolloin kyseessä ei ole työn ja opiskelun integraation kaltaista

yhteiskunnan normatiivisista vaatimuksista tai ulkopuolelta asetetuista toiseuden rajoista. Nuoren oma kokemus tosin heijastaa sosiaalisen ympäristön arvoituksia.

Tämän tutkimuksen aineiston perusteella nuorten aikuisten syrjäytymisindeksi ei Kymenlaakson osalta eroa Layten ja kumppanien (2010, 14) raportoimista koko Suomen luvuista. Tämä indeksi lasketaan neljän syrjäytymistä koskevan kysymyksen keskiarvona. Indeksien keskiarvot välillä 1,00–3,00 kuvaavat integroitumista, keskiarvot välillä 3,01–4,00 syrjäytymisvaaraa ja yli 4,01 keskiarvot syrjäytymistä. Aineistosta laskettujen keskiarvojen perusteella Kymenlaakson nuorista aikuisista 93 prosenttia on integroitunut, 6 prosenttia on vaarassa syrjäytyä ja 1 prosentti on syrjäytynyt. Verrattuna Ruotsiin integraatio on Kymenlaaksossa tai Suomessa alhaisempaa, mutta syrjäytyneiden nuorten osuus on kaikilla alueilla sama 1 prosenttia. Siten Kymenlaaksossa korkea nuorisotyöttömyys ei heijastuisi kasvaneena syrjäytymisvaarana. Suomessa siirtymä eli syrjäytymisvaarassa olevien nuorten osuus on huomattavasti Ruotsia suurempi, minkä vuoksi Suomessa nuorten aikuisten tilanne on Ruotsia ongelmallisempi. Kuitenkin EU15-keskiarvoon verrattuna syrjäytyneiden osuus on Kymenlaaksossa ja Suomessa alhaisempi.

Syrjäytymiskiirteen latentit muuttajat

Syrjäytymisriskiä selittävät mallissa koettu tyytyväisyys sosiaalisiin suhteisiin ja elintasoon sekä epäsuorasti suoriutumiseen ja luottamukseen. Kaikki muuttajat pohjautuvat nuorten subjektiivisiin kokemuksiin, jotka tarjoavat objektiivista tutkimusta laaja-alaisemman nä-

kökulman syrjäytymiskiirteen syntyyn. Osin siksi subjektiivinen syrjäytymisen kokemus onkin viime vuosina saavuttanut tutkimuksellista huomiota (Popp & Schels 2008; Layte ym. 2010; Hargie ym. 2011). Lähtökohtana subjektiivisessa tutkimusotteessa on, ettei yksilön kokemus syrjäytymisestään ole välttämättä suorassa suhteessa objektiivisiin tekijöihin. Taloudelliset tekijät ja työttömyys ovat vain osa yhteiskunnan ulkopuolelle jäämisen kokemuksesta, jonka syntyminen edellyttää useiden tekijöiden yhteisvaikutusta (Böhnke 2001). Objektiivisessä näkökulmassa tutkittava asia määritellään riippumatta yksilön tahdosta, mielipiteistä tai asenteista.

Polkumallissa koettua *suoriutumista* mitattiin kahdella subjektiivisella kysymyksellä: (1) ”kuinka tyytyväinen olet suoriutumiseesi asioissa, joissa haluat olla hyvä”, ja (2) ”kuinka tyytyväinen olet siihen, mitä sinulle tapahtuu tulevaisuudessa” (vastausasteikko: 0 = täysin tyytymättömän – 10 = täysin tyytyväinen). Nuorten aikuisten kohdalla tulevaisuusnäkökulma on olennainen, sillä erityisesti ikäryhmän nuorimmissa ikäluokissa suoriutumisen on kyse nykyhetken lisäksi uskosta mahdollisuuteen pärjätä elämässä. Suoriutuminen on osa Markku Jahnukaisen ja Tero Järvisen (2005, 671) mallia, jossa nuoren ongelmat koulussa tai kotona johtavat epäonnistumisiin koulussa ja sitä kautta syrjäytymisriskiä kasvattaviin ongelmiin, kuten alhaiseen koulutukseen, työllistymisongelmiin, köyhyyteen ja mahdollisesti rikollisuuteen. Vastaavasti syrjäytymiseen yhteydessä olevat heikko minäkuva ja itsetunto liittyvät nuoren alisuoriutumiseen (Veivo & Vilppola 1998). Yleisemmin on havaittu hyvän suoriutumisen olevan ehto elämän tyytyväisyydelle, koska se on yhteydessä

erilaisten resurssien saavuttamiseen sekä oman potentiaalin hyödyntämiseen (Ulrich ym. 2007).

Mallin *koettua elintaso*a kuvaava latentti muuttuja koostui kysymyksistä: (1) ”kuinka tyytyväinen olet asioihin joita omistat, kuten rahan määrään, tavaroihisi tai muuhun omaisuuteen”, ja (2) ”kuinka tyytyväinen olet taloudelliseen toimeentuloosi” (vastausasteikko: 0 = täysin tyytymätön – 10 = täysin tyytyväinen). Nämä subjektiiviset muuttujat ovat aikaisemmassa tutkimuksessa yhdistyneet useimmiten elintasaan, asumiseen, koulutukseen ja pääasialliseen toimintaan (Cummins 1996). Muuttuja on keskeinen osa syrjäytymiskierrettä, sillä alhainen elintaso tai sitä kuvaavat muuttujat ovat useissa tutkimuksissa olleet lähtökohta syrjäytymiselle (esim. Levitas 1998; Kieselbach 2003; Myrskylä 2012).

Sosiaalisia suhteita käsittelevä latentti muuttuja koostuu viidestä kysymyksestä, joista kaksi ensimmäistä mittaavat nuoren aikuisen tyytyväisyyttä ihmissuhteisiin ja yhteisöllisyyteen. Kysymykset muotoiltiin seuraavasti: (1) ”kuinka tyytyväinen olet siihen, kuinka tulet toimeen tunteinesi ihmisten kanssa” ja (2) ”kuinka tyytyväinen olet kodin ulkopuolisiin ryhmiin, joiden toivot välittävän sinusta” (vastausasteikko: 0 = täysin tyytymätön – 10 = täysin tyytyväinen). Ihmissuhteita käsittelevä kysymys liittyi Cumminsin (1996) tutkimuksessa perhe- ja kavereisuhteisiin. Yhteisöllisyyttä käsittelevä kysymys liittyi puolestaan yleisiin sosiaalisiin suhteisiin ja koulutukseen. Loput kolme kysymystä liittyivät subjektiivisiin kokemuksiin sosiaalisten suhteiden muodostamisesta, ystävien lukumäärästä ja yksinäisyydestä. Nämä kysymykset olivat: (3) ”minulla on vaikeuksia luoda

läheistä suhdetta vastakkaiseen sukupuoleen” (4) ”minulla on aivan liian vähän samoin ajattelevia ystäviä”, ja (5) ”kärsin usein yksinäisyydestä” (vastausasteikko: 1=täysin erimieltä – 5 täysin samaa mieltä). Kysymykset ovat osa muuttujaa, koska aikaisemmassa tutkimuksessa on todettu, että syrjäytymisen ehkäisyssä olisi hyödyllistä keskittyä informaalisiin tekijöihin kuten läheisiin ihmissuhteisiin (Jahnukainen & Järvinen 2005). Lisäksi sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä, koska nuoruudessa ystävyysuhteet ovat merkityksellisiä nuoren persoonallisuuden ja identiteetin rakentumiselle (Laine 1997, 170–177).

Luottamusta mittaava latentti muuttuja muodostui kysymyksistä, jotka käsittelivät luottamusta nuoren vanhempiin, sukulaisiin ja ystäviin. Kysymys muotoiltiin seuraavasti: ”kuinka paljon sinä luotat näihin organisaatioihin tai ihmisiin, jos kohtaat elämässäsi ongelmia (vastausasteikko: 1 en lainkaan – 5 hyvin paljon). Luottamuksen yhteys sosiaalisiin suhteisiin lisättiin polkumalliin, koska esimerkiksi Ilmosen (2004, 101) mukaan luottamus on sosiaalisten verkostojen muotoutumisen edellytys. Tutkimuksessa on havaittu, että nuorten sosiaalisista verkostoista tärkeimpiä ovat lapsuuden perhe, sukulaiset sekä kaverei- ja ystäväpiirit, joihin myös nuorilla on eniten sosiaalisia sidoksia (Suutari 2002).

SYRJÄYTYMISKIERTEEN

MALLINNUKSEN POLKUMALLILLA

Oletuksista muodostuvaa nuorten aikuisten syrjäytymiskierrettä mallinsimme empiirisesti rakenneyhtälömallinukseen pohjautuvalla polkuanalyysillä, joka on laajennus perinteisestä monen

selittäjän regressioanalyysistä (esim. Duncan 1966). Polkuanalyysissä useiden regressioyhtälöiden estimointi tapahtuu samanaikaisesti, mikä mahdollistaa suorien ja epäsuorien sekä muiden monimutkaisten yhteyksien mallintamisen (Lleras 2005). Menetelmää voidaan pitää myös yhtenä erikoistapauksena rakenneyhtälömallista. Polkumallin parametrien estimointiin käytimme suurimman uskottavuuden menetelmää (Maximum Likelihood; ML), joka on yksi yleisimmin käytetty estimointimenetelmä soveltuena myös suurille aineistoille (Ullman 2006). Koska polkumallimme sisältää latentteja muuttujia, täytyy mallissa määrittää sen metriikka. Tätä varten latenttien muuttujien varianssi vakioitiin ykköseksi, jotta malli olisi identifioituva (ks. Rosseel 2012).

Mallin hyväksyttävyyden testinä käytimme khiin neliötestiä (χ^2), jonka mukaan malli on hyväksyttävissä, mikäli khiin neliötestin p-arvo $>0,05$ ja mikäli χ^2 -arvon ja vapausasteiden välinen suhde on alle 2 (Ullman 2001, 698). Koska khiin neliötesti riippuu vahvasti otoskoosta ja on suurissa aineistoissa yleensä aina merkitsevä (Bentler & Bonett 1980), mallimme hyväksyttävyydestä tarkastelut perustuivat Ullmanin (2006) suositusten mukaisesti myös muihin yhteensopivuus-indeksihin. Näistä CFI- (eng. Comparative Fit Index) ja TLI-indeksit (eng. Tucker-Lewis Index) osoittavat mallin sopivan aineistoon hyvin silloin, kun ne saavat suuremman arvon kuin 0,90 (Bentler & Bonett 1980). Käytimme myös Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) -indeksiä, joka on hyvässä mallissa $< 0,06$ ja kohtalaisessa mallissa $< 0,08$ (MacCallum ym. 1996). Polkumalli sovitettiin R-ohjelman lamaan-kirjastolla (Rosseel 2012). Mallinnuksessa

käytettiin ainoastaan niitä vastaajia, jotka olivat vastanneet jokaiseen mallissa käytettyyn kysymykseen. Näin mallista jäi pois 67 vastaajaa.

POLKUMALLIN TULOKSET

Polkumallin riittävyystarkastelut osoittavat mallin sopivan kohtalaisesti aineistoon ($\chi^2 = 5626,880$; $df = 98$; $p < 0,001$; CFI = 0,889; TLI = 0,877; RMSEA = 0,068). Latenttien muuttujien latauksien perusteella sosiaalisia suhteita käsittelevä muuttuja kuvasi yksinäisyyttä (kuva 2). Muiden latenttien muuttujien nimiä ei muutettu, koska latauksien perusteella näissä muuttujissa positiiviset faktoripisteet kuvasivat muuttujan ennakoitua ominaisuutta. Korkeat positiiviset faktoripisteet kuvasivat koettua syrjäytymistä, korkeaa luottamusta muihin ihmisiin, korkeaa tyytyväisyyttä omaan elintasaan ja suoriutumiseen. Polkumallin tulokset tukevat kaikkia nuorten aikuisten syrjäytymiskierteeseen liittyviä oletuksia (kuva 2).

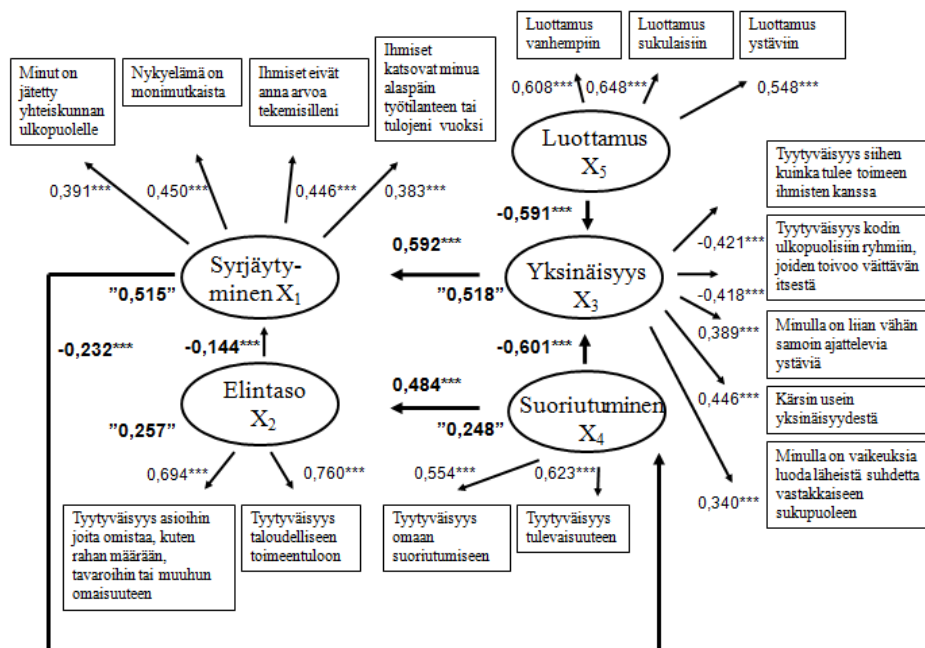
Mallin kertoimien perusteella alisuoriutuminen on yksi lähtökohta syrjäytymiselle. Alisuoriutuminen lisää nuoren aikuisen kokemaa yksinäisyyttä ja vähentää hänen tyytyväisyyttään subjektiiviseen elintasoonsa (kuva 2). Standardoitujen kertoimien mukaan suoriutuminen yhdistyy voimakkaammin nuoren aikuisen yksinäisyyteen kuin tyytyväisyyteen omasta elintasosta, joten alisuoriutuminen näyttää olevan kohtalokkaampaa sosiaalisten suhteiden kuin koetun elintason kannalta. Lisäksi yksinäisyyden merkitys näkyy myös suoriutumisen epäsuorissa yhteyksissä syrjäytymiseen. Yksinäisyyden kautta alisuoriutuminen lisää miltei kymmenkertaisesti syrjäytymisriskiä verrattuna elintason kautta

välittyvään epäsuoraan yhteyteen (taulukko 1). Nämä epäsuorat yhteydet vahvistavat Leea Veivon ja Tuomo Vilppolan (1998) esittämää näkemystä, että heikko

minäkuva ja itsetunto alisuoriutumisen kautta liittyvät nuorten aikuisten syrjäytymisvaaraan.

Taulukko 1. Polkumallin epäsuorat vaikutukset.

Epäsuora vaikutus	B	Std.E	z-arvo	p-arvo
Suoriutuminen - Yksinäisyys - Syrjäytyminen	-0,356	0,057	-6,274	<0,001
Suoriutuminen - Elintaso - Syrjäytyminen	-0,070	0,024	-2,952	0,003
Syrjäytyminen - Suoriutuminen - Yksinäisyys	0,139	0,029	4,764	<0,001
Syrjäytyminen - Suoriutuminen - Elintaso	-0,112	0,029	-3,829	<0,001
Elintaso - Syrjäytyminen - Suoriutuminen	0,033	0,011	3,077	0,002
Yksinäisyys - Syrjäytyminen - Suoriutuminen	-0,137	0,037	-3,705	<0,001
Luottamus- Yksinäisyys - Syrjäytyminen	-0,350	0,042	-8,291	<0,001

Kuvio 2. Rakenneyhtälömallin tulokset. Tähdet standardoitujen kertoimien alla tarkoittavat merkittävyydestä: *** <0,001, ** <0,01 ja * <0,05. Lainausmerkkien sisällä oleva luku tarkoittaa latentin muuttujan selityssastetta.

Alisuoriutuminen on yhteydessä myös nuorten työllistymiseen, sillä työttömien (ka. $-0,654$) ja työvoiman ulkopuolella olevien (ka. $-0,473$) nuorten aikuisten kokemus omasta suoriutumisestaan on opiskelijoita (ka. $-0,055$) ja työssäkäyviä (ka. $0,134$) alhaisempaa ($F=19,438$, p -arvo $<0,001$). Siten työttömyys ei välttämättä olisi primaarisyy syrjäytymiselle vaan siihen yhteydessä oleva alisuoriutuminen. Jälkimmäiseen liittyvä heikko elämänhallinta ja toimintakyky tarjoavat yhden selityksen sille, miksi nuoren aikuisen alkanut syrjäytymiskierre voi helposti jatkua pitkään (ks. Ihatsu & Ruoho 2001). Näin malli tarjoaa syvemmmälle ulottuvan näkökulman työttömyydelle ja työvoiman ulkopuolelle jäämiselle. Koulutustaustassa pelkän peruskoulun käyneiden ja peruskoulun jälkeen koulutautuneiden muodostamien ryhmien välillä ei ole tilastollista eroa ($F=2,436$, p -arvo $=0,088$).

Myös oletukset yksinäisyyden ja koetun elintason osuudesta syrjäytymisprosessiin saavat polkumallissa empiiristä tukea, sillä syrjäytymiskierre etenee niiden välityksellä (kuva 2). Molemmat muuttujat ovat osa kierrettä niiden selittäessä nuoren aikuisten kokemasta syrjäytymisestä noin 52 prosenttia. Molemmat muuttujat lisäävät nuoren syrjäytymistunnetta, mutta eri mekanismein. Yksinäisyys näyttää lisäävän syrjäytymisriskiä, kun taas korkea tyytyväisyys elintason näyttää ehkäisevän siltä. Estimoitujen kertoimien vertailu korostaa yksinäisyyden merkitystä syrjäytymisessä, sillä sen standardisoitu kerroin on itseisarvoltaan yli 3 kertaa suurempi kuin elintason vastaava kerroin (kuva 2). Ero kertoimien suuruudessa tarkoittaa syrjäytymisen etenevän pääasiassa sosiaalisten suhteiden välityksellä,

mikä vastaa nuorten omia käsityksiä syrjäytymisen syistä (Myllyniemi 2008, 46).

Havainto tukee aikaisempia tutkimustuloksia, jossa kasautuvat sosiaaliset ongelmat ovat todettu yhdeksi syrjäytymisriskiä kasvattavaksi tekijäksi (Veivo & Vilppola 1998; Kieselbach 2003), mutta uutena asiana korostaa sosiaalisten ongelmien roolia verrattuna koettuun elintason ratkaistaessa syrjäytymisvaaran ongelmaa. Tuloksen tulkinnan kannalta keskeistä on huomioida kohderyhmän ikä ja käytettyjen mittarien subjektiivisuus. Tulos ei kyseenalaista objektiivisen elintason merkitystä, vaan täydentää niiden tuottamaa kuvaa subjektiivisesta syrjäytymiskierteestä. Yhteiskuntaan integroituminen ja siten myös syrjäytyminen tapahtuu sosiaalisten suhteiden kautta eikä koetun elintason välityksellä, vaikka sen merkitystä onkin aikaisemmin korostettu objektiivisilla tutkimusaineistoilla (esim. Levitas 1998). Havainto vastaa kuitenkin nuorten omia käsityksiä, koska he eivät pitäneet rahaa tai toimeentulon puutetta tärkeimpänä tekijänä syrjäytymisen ehkäisyssä (Myllyniemi 2008, 46). Alisuoriutumisen tavoin pääasiallisen toiminnan muodostamat ryhmät eroavat toisistaan tilastollisesti merkittävästi (yksinäisyys $F=11,113$, p -arvo $<0,001$; koettu elintaso $F=32,056$, p -arvo $<0,001$). Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat ovat yksinäisempiä (ka. työttömät $0,664$, ka. ulkopuolella olevat $0,577$) ja tyytymättömämpiä koettuun elintasoonsa (ka. työttömät $-0,884$, ka. ulkopuolella olevat $-0,287$). Koulutustasossa ei näiden ryhmien välillä ollut eroja (yksinäisyys $F=1,305$, p -arvo $=0,271$; koettu elintaso $F=2,372$, p -arvo $=0,094$).

Polkumallin kertoimet paljastavat myös, että koettua elintasoä merkittävämpää on mallin perusteella kiinnittää huomiota nuorten aikuisten lähisuhteita koskevaan luottamukseen, sillä sen epäsuora yhteys syrjäytymiseen on itseisarvoltaan suurempi kuin elintason suora yhteys syrjäytymiseen (taulukko 1). Näin taloudellisen hyvinvoinnin sijaan myös luottamuksen rakentaminen näyttää paremmalta keinolta syrjäytymisen ehkäisemisessä kuin koetun elintason parantaminen. Luottamuksen avulla voidaan tukea nuoren sosiaalisia suhteita ja vähentää yksinäisyyden kokemuksia, jotka ovat keskeistä syrjäytymisen ehkäisyssä (esim. Kieselbach 2003). Ilman luottamusta nuorella on vaikeuksia luoda sosiaalisia suhteita, mikä näkyy yksinäisyytenä ja sosiaalisen verkoston puutteena.

Syrjäytymiskierre toteutuu kokonaisuudessaan, kun sen sulkeva kolmaskin hypoteesi saa empiiristä tukea polkumallista (kuva 2). Syrjäytymisen negatiivinen kerroin suoriutumiseen ilmaisee nuoren kokeman syrjäytymisen olevan yhteydessä alisuoriutumiseen ja lisäävän kielteisiä käsityksiä itsestä. Syrjäytymisen kokemus on merkittävä osa suoriutumista, koska se selittää tästä noin 25 prosenttia (kuva 2). Syrjäytymisestä lähtevien epäsuorien yhteyksien myötä alisuoriutuminen etenee edelleen alenevaan tyytyväisyyteen omasta elintasosta ja lisääntyvään yksinäisyyteen. Tilastollisesti merkitsevistä epäsuorista yhteyksistä merkityksellistä on erityisesti yksinäisyyden epäsuora yhteys, joka on selvästi vastaavaa koetun elintason yhteyttä suurempi (taulukko 1). Kierteen sulkeutuminen viittaa siihen liittyvään kasautuvaan vaikutukseen, minkä vuoksi nuori voi mahdollisesti lukittua itseään ylläpitävään syrjäytymiskierteeseen. Tällöin kierteen katkai-

seminen voi olla ongelmallista, koska yksittäisen epäkohdan parantaminen ei välttämättä ratkaise laajempaa kierteen koostavaa kokonaisuutta. Kokemukset syrjäytymisestä ovat työttömien (ka. 0,652) ja työvoiman ulkopuolella olevien (ka. 0,580) keskuudessa opiskelijoita (ka. 0,036) ja työssäkäyviä (ka. -0,128) korkeampia (F-arvo 11,845, p-arvo <0,001). Tältä osin tulos vastaa tilastoihin pohjautuvien tutkimuksien tuloksia (Myrskylä 2012), mutta yhdistettynä alisuoriutumiseen tämä viittaa siihen, että ensin mainituissa ryhmissä riski jäädä kiinni syrjäytymiskierteeseen on muita ryhmiä korkeampi. Koulutuksen osalta ryhmien välillä ei ole tilastollisia eroja (F-arvo 2,188, p-arvo=0,113). Koulutus ei siten tässä ikäryhmässä ole syrjäytymisen kokemukseen kytkeytyvä tekijä, vaikka sen merkitys nuorten objektiivisen yhteiskuntaan integraation kannalta on suuri.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Artikkelissa lähestyttiin nuorten aikuisten koettua syrjäytymistä prosessuaalisesta näkökulmasta, jolloin kiinnostuksen kohteena oli aiempaan tutkimukseen ja teoriaan perustuvan syrjäytymisen kierteen testaaminen. Tutkimus osoitti suoriutumisen, sosiaalisen tuen, luottamuksen, koetun elintason ja syrjäytymisen välisistä suhteista koostuvan syrjäytymiskierteen olemassaolon. Artikkelin tulokset korostavat tarvetta löytää ennististä syvemmin sosiaaliset taustatekijät huomioon ottava lähestymistapa nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäisyyn. Nuorten aikuisten syrjäytymistä ei tule nähdä yksipuolisesti objektiivisten tekijöiden kuten alhaisen koulutuksen tai työttömyyden seurauksena (vrt. Myrs-

kylä 2012), vaan myös kokemuksellisten tekijöiden kuten yksinäisyyden, epäluottamuksen ja alisuoriutumisen muodostamana syrjäytymiskiirteenä. Siten koulutuspaikka ja työ ovat vain osatekijöitä laajassa syrjäytymisongelmassa, jonka ratkaiseminen edellyttää syvempää paneutumista syrjäytymisen taustalla oleviin sosiaalisiin ja yksilöllisiin syihin. Tulokset osoittavat tarpeen vahvistaa nuoren aikuisen suoriutumista ja luottamusta lähisuhteisiin, joilla voidaan tukea syrjäytymisvaarassa eläviä. Syrjäytymisen kokemuksen synnyttämä takaisinkytkentä suoriutumiseen on myös saatava katkaistua, sillä se heikentää nuoren suoriutumista ja siten todennäköisesti tuottaa osaltaan myös koulutus- ja palvelusjärjestelmästä katoamista.

Syrjäytymiskierre eriyttää heikossa ja hyvässä sosiaalisessa asemassa olevia nuoria aikuisia toisistaan. Yksinäisyyden merkitys yhteiskunnallista osallisuutta ja syrjäytymistä koskevan kokemuksen selittäjänä korostaa taloudellisten tekijöiden sijasta sosiaalisiin sidoksiin liittyvää syrjäytymisen ehkäisyn lähestymistapaa. Suoriutumisen ja lähisuhteiden luottamuksen tukeminen ovat tehokkaita tapoja korjata tilannetta, joten ne tulisi nähdä entistä merkityksellisempinä nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäisyssä. Ongelmana on kuitenkin sosiaalisten sidosten ja resursien laadun kasaantuminen (ks. myös Lin 2000), jolloin sosiaalipolitiikan tavoitteena olevan hyvän kehän (ks. Hagfors & Kajanoja 2009) tulisi kyetä tasaamaan sosiaalisia resursseja. Tältä kannalta keskeiset suoriutumista ja lähisuhteiden luottamusta koskevat kokemukset ja minäkuva rakentuvat jo lapsuudesta alkaen.

Tuloksien perusteella on syytä kysyä, keskitytäänkö ja pyritäänkö syrjäyty-

misen ongelman ratkaisussa oikeisiin tekijöihin. Ovatko nuoren aikuisen suoriutumisen, lähisuhteiden luottamuksen vahvistaminen ja niihin liittyvät minäkuvan ja itsetunnon parantaminen tämän hetkisten preventioiden ja interventioiden keskiössä vaiko marginaalisissa? Mallimme tulokset syrjäytymiskierteestä tukevat Jan-Erik Nurmen (2011) käsityksiä syrjäytymisen ehkäisykeinoista ja interventioista. Hän painottaa nuoren itsetunnon tukemista, myönteisen ajattelun vahvistamista, sosiaalisten taitojen opettelua, koulutussuunnitelmien tekemistä sekä uratavoitteista päättämistä. Näiden tekijöiden pitäisi olla myös ajan-kohtaisen nuorisotakuun keskiössä.

Artikkelimme tulokset korostavat subjektiivisen ja objektiivisen syrjäytymisen tutkimuksen eroja. Objektiivisessä syrjäytymisen tutkimuksessa syrjäytyminen määrittyy usein työn, opiskelun ja elintason kaltaisten yhteiskunnan normatiivisten tavoitteiden kautta (esim. Myrskylä 2012), jolloin sosiaaliseen konstruktivismin perustuva syrjäytymiskäsitteen kriittikki on perusteltua (Helne 2002). Tämän tutkimuksen tulokset korostivat sen sijaan koetun syrjäytymisen sosiaalisesti määrittyvää luonnetta, jossa yhtenä osana ovat yhteiskunnassa väistämättä vaikuttavat normatiiviset tavoitteet. Pelkkä koulutus- tai työpaikka ei välttämättä ratkaise syrjäytymisen ongelmaa, koska koetun elintason ja yksinäisyyden epäsuorat yhteydet suoriutumiseen olivat alhaiset. Polkumallin perusteella tehokkaampaa olisi keskittyä alisuoriutumisen katkaisemiseen vahvistamalla nuoren minäkäsitystä ja itsetuntoa, mikä on parhaiten mahdollista varhaisemmassa ikävaiheessa. Tässä kontekstissa keskeistä on nuorten minäkuvan tukemiseen liittyvien aktiivitoimenpiteiden ohella lasten ja

nuorten kanssa toimivien instituutioiden ennaltaehkäisevä, sosiaalisia sidoksia tukeva politiikka, jolla pyritään vahvistamaan lasten ja nuorten kasvuympäristön sosiaalista koheesiota. Lähisuhteiden luottamusta koskeva latentti muuttuja on nähtävä syrjäytymisenkierteen väliin tulevana tekijänä, joka osaltaan selittää samantyyppisiä kielteisiä kokemuksia kohdanneiden nuorten valikoitumista syrjäytyviin ja ei-syrjäytyviin.

Lähisuhteiden kaltaisiin sosiaalisiin sidoksiin vaikuttaminen on sosiaalipolitiikkaa laajempi yhteiskuntapolitiikka ja arvointegraatiota koskeva asia. Tässä tutkimuksessa empiirisesti osoitettu nuorten aikuisten syrjäytymiskierre kytkeytyy joka tapauksessa ranskalaiseen lähestymistapaan, jossa sosiaalisen syrjäytymisen selittäjänä korostuu sosiaalisten sidosten katkeaminen ja solidaarisuuden heikkeneminen (Silver 1994; Saraceno 2001). Tällöin sosiaalisten sidosten rakentuminen on objektiivisten tekijöiden kuten elintason, koulutuksen ja työpaikan ohella myös moraalinen, yhteiskunnan arvoja ja ihmisten välistä solidaarisuutta koskeva asia.

KIRJALLISUUS

- Bentler, Peter & Bonett, D. (1980) Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin* 88 (3), 588–606.
- Bourdieu, Pierre (1986) The Forms of Capital. Teoksessa John Rickhardson (toim.) *Handbook of theory and research for the sociology of education*. Connecticut: Greenwood Press, 241–260.
- Böhnke, Petra (2001) Nothing left to lose? Poverty and social exclusion in comparison. Empirical evidence on Germany. Berlin: Social science research centre Berlin.
- Cummins, Robert (1996) The domains of life satisfaction: an attempt to order chaos. *Social Indicators Research* 38 (3), 303–328.
- Duncan, Otis (1966) Path analysis: Sociological examples. *The American Journal of Sociology* 72 (1), 1–16.
- Ek, Ellen & Saari, Erkki & Viinamäki, Leena & Sovio, Ulla & Järvelin, Marjo-Riitta (2004) Nuorten aikuisten työelämästä syrjäytymisen ja sosiaaliturvan käyttö. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Gallie, Duncan & Paugam, Serge & Jacobs, Sheila (2003) Unemployment, Poverty and Social Isolation. Is There a Vicious Circle of Social Exclusion? *European Societies* 5 (1), 1–32.
- Hagfors, Robert & Kajanoja, Jouko (2009) Hyvinvointivaltio ja sosiaalinen pääoma sosiaalisen kestävyuden perustana. Teoksessa Näkökulmia sosiaaliseen kestävyYTEEN. Valtioneuvoston kanslian raportteja 2/2009. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia, 57–87.
- Hargie, Owen, O'Donnell, Aodheen & McMullan, Christel (2011) Among Young People from Interface Areas of Northern Ireland. *Youth & Society* 43 (3), 873–879.
- Harrikari, Timo (2008) Riskillä merkityt. Lapset ja nuoret huolen ja puuttumisen politiikassa. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura, julkaisuja 87. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Helne, Tuula (2000) Toiseudesta yhteisyyteen? Kysymyksiä syrjäytymiskeskustelun olettuksista. Teoksessa Matti Heikkilä & Jouko Karjalainen (toim.) *Köyhyys ja hyvinvointivaltion murros*. Helsinki: Gaudeamus, 182–200.
- Helne, Tuula (2002) Syrjäytymisen yhteiskunta. Stakes, tutkimuksia 123. Helsinki: Stakes.
- Ihatsu, Markku & Ruoho, Kari (2001) Ammatillisen syrjäytymisen lähteillä? Opettajien käsityksiä ammatillisissa oppilaitoksissa esiintyvistä käyttäytymisongelmista. Teoksessa Kari Ruoho & Markku Ihatsu (toim.) *Kasvatuksellisia ja kuntoutuksellisia katsoksia nuorten syrjäytymiseen*. Helsinki: Nuorisoasiain neuvottelukunta, 25–45.
- Ilmonen, Kaj (2004) Sosiaalinen pääoma: uusi ihmekeisite vai käyttökelpoinen hypoteesi? Teoksessa Keijo Rahkonen (toim.) *Sosiologisia nykykeskusteluja*. Helsinki: Gaudeamus, 99–142.
- Jahnukainen, Markku & Järvinen, Tero (2005) Risk factors and survival routes: social exclusion as a life-historical phenomenon.

- non. *Disability & Society* 20 (6), 669–682.
- Juhila, Kirsi (2006) Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.
- Jyrkämä, Jyrki (1986) Nuoret sivuraiteelle? Nuorisosta, syrjäytymisestä, yhteiskunnasta. Teoksessa Armi Mikkola (toim.) Suomalaisista nuorisotutkimusta. Tutkijoiden puheenvuoroja. Tutkimuksia ja selvityksiä 1/86. Helsinki: Kansalaiskasvatuksen keskus, 37–58.
- Järvinen, Tero & Jahnukainen, Markku (2001) Kuka meistä onkaan syrjäytynyt? Marginalisaation ja syrjäytymisen käsitteellistä tarkastelua. Teoksessa Minna Suutari (toim.) Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 125–151.
- Kieselbach, Thomas (2000) Youth unemployment and social exclusion: a comparison of six European countries. Opladen: Leske and Budrich.
- Kieselbach, Thomas (2003) Youth unemployment and the risk of social exclusion: comparative analysis of qualitative data. Teoksessa Andreu Blasc, Wallace McNeish & Andreas Walther (toim.) Young people and contradictions of inclusion. Towards integrated transition policies in Europe. Bristol: The Policy Press, 43–64.
- Laine, Kaarina (1997) Ihmissuhteet. Teoksessa Sirkku Aho & Kaarina Laine (toim.) Minä ja muut – kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Helsinki: Otava, 163–201.
- Layte, Richard & Bertrand, Maitre & Whelan, Christopher (2010) Living conditions, social exclusion and mental wellbeing. Second European Quality of Life Survey. Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.
- Levitas, Ruth (1998) *The Inclusive Society? Social Exclusion and the New Labour*. London: Macmillan.
- Lin, Nan (2000) Inequality in social capital. *Contemporary Sociology* 29 (6), 785–795.
- Lleras, Christy (2005) Path Analysis. *Encyclopedia of Social Measurement*. New York: Academic Press.
- Lämsä, Anna-Liisa (2009) Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Oulu: Oulun yliopisto.
- MacCallum, Robert & Browne, Michael & Sugawara, Hazuki (1996) Power analysis and determination of sample size for covariance structure modeling. *Psychological Methods* 1 (2), 130–149.
- Myllyniemi, Sami (2006) Nuorisobarometri 2006. Teoksessa Terhi-Anna Wilska (toim.) Uskon asia. Nuorisobarometri 2006. Helsinki, Nuorisosiain neuvottelukunta, Nuorisotutkimusverkosto, Opetusministeriö, 14–91.
- Myllyniemi, Sami (2008) Tilasto-osio. Teoksessa Minna Autio, Kirsi Eräranta & Sami Myllyniemi (toim.) Polarisoituvuus? Nuorten elinolot vuosikirja 2008. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 18–73.
- Myrskylä, Pekka (2011) Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Myrskylä, Pekka (2012) Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Helsinki: Elinkeinoelämän valtuuskunta.
- Nuorten yhteiskuntatutkimus (2012) TEM raportteja 8/2012. Työllisyys- ja yrittäjyysosasto. Helsinki, Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Nurmi, Jan-Erik (1995) Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa Paula Lyytinen, Mikko Korkiakangas & Heikki Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Porvoo: WSOY, 256–279.
- Nurmi, Jan-Erik (2011) Miksi nuori syrjäytyy? *NMI-bulletin* 21 (2), 28–35.
- Nurmi Jan-Erik & Salmela-Aro, Katariina & Anttonen, Matti & Kinnunen, H. (1992) Epäonnistumisen psykologiaa. Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kiinnostukset ja ajattelutavat. *Psykologia* 27 (6), 485–492.
- Opetusministeriö (2005) Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33. Helsinki: Opetusministeriö.
- Popp, Sandra & Schels, Birgitte (2008) 'Do you feel excluded?' The subjective experience of young state benefit recipients in Germany. *Journal of Youth Studies* 11(2), 165–191.
- Rossee, Yves (2012) Lavaan: An R Package for Structural Equation Modeling. *Journal of Statistical Software* 48 (2), 1–36.
- Saraceno, Chiara (2001) Social Exclusion,

- Cultural Roots and Diversities of a Popular Concept. Conference on Social Exclusion and Children. Institute for Child and Family Policy. www.childpolicyintl.org/publications/Saraceno.pdf. Luettu 11.8.2011.
- Silver, Hilary (1994) Social Exclusion and social solidarity: Three paradigms. *International Labour Review* 133(5–6), 531–578.
- Simpura, Jussi & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari & Heikkilä, Matti (2008) Uudet ja vanhat sosiaaliset ongelmat. Teoksessa Pasi Moisio, Sakari Karvonen, Jussi Simpura & Matti Heikkilä (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2008*. Vammala: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 250–253.
- Sisäasiainministeriö (2012) Turvallisempi huominen. Sisäisen turvallisuuden ohjelma 26/2012. Helsinki: Sisäasiainministeriö.
- Sotkanet (2012) Stakesin Tilasto- ja indikaattoripankki. <http://www.sotkanet.fi>. Luettu 1.6.2012.
- Suutari, Minna (2002) Nuorten sosiaaliset verkostot palkkatyön marginaalissa. *Julkaisu* 26. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Takala, Mikko (1992) *Koulustrategia: yksilön ja yhteiskunnan ongelma*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Ullman, Jodie (2001) Structural equation modeling. Teoksessa Barbara Tabachnick & Linda Fidell (toim.) *Using multivariate statistics*. New York: Harpercollins College Publishers, 653–771.
- Ullman, Jodie (2006) Structural equation modeling: Reviewing the basics and moving forward. *Journal of Personality Assessment*, 87 (1), 35–50.
- Ullrich, Simone & Farrington, David & Coid, Jeremy (2007) Dimension of DSM-IV personality disorders and life-success. *Journal of Personality Disorders* 21 (6), 657–663.
- Valtiovarainministeriö (2010) *Nuoret työmarkkinoilla: Miten nuorten työllistymistä tulisi edistää?* Helsinki: Valtiovarainministeriö.
- Veivo, Lea & Vilppola Tuomo (1998) Työllistyminen ja työelämän rakentuminen. Teoksessa Veli-Matti Ulvinen (toim.) *Lasten ja nuorten syrjäytymistä koskevan tutkimuksen mahdollisuudet*. Helsinki: Nuorisosiain neuvottelukunta, 47–60.